

”

DE SKAL VÆRE FORBEREDT PÅ, AT DERES LIV BLIVER ANDERLEDES

Børn og unges erfaringer med
at være anbragt i plejefamilie

Børnerådet

FORORD: FLERE KRAV OG MERE STØTTE TIL PLEJEFAMILIER / 3
OM DENNE UNDERSØGELSE / 5

HVAD FORTÆLLER EKSPERTGRUPPEN? / 7

Mere forberedelse, efteruddannelse og supervision til plejeforældre / 7

Anbefalinger til politikere og kommunen / 7

Skolen skal kunne håndtere, at man er plejebarn / 8

Anbefalinger til lærerne / 9

Hurtigere, bedre og mere stabil sagsbehandling / 9

Anbefalinger til sagsbehandlerne / 10

BØRNERÅDET MENER / 15

Forbered plejefamilien godt og inddrag børnene / 15

Mere fokus på skolen og lærernes rolle / 15

Stabile relationer – også i sagsbehandlingen / 15

FÅ MERE AT VIDE / 18

FORORD

FLERE KRAV OG MERE STØTTE TIL PLEJEFAMILIER

Plejefamilier skal være bedre forberedt på, hvad der venter dem, når de skal tage imod et plejebarn. Det er en stor opgave at have et barn i pleje. Det kræver viden og interesse i det enkelte barns historie og behov. Sådan fortæller plejebørn blandt andet, når de bliver spurgt om deres oplevelser med at være anbragt i familiepleje.

De seneste år er der sket en stigning i antallet af plejefamilieanbringelser af børn og unge. Det er bl.a. en følge af Barnets Reform, som trådte i kraft i januar 2011. Reformen havde netop som et af sine mål at styrke anbringelsen af børn og unge i plejefamilier, kommunale plejefamilier eller netværksanbringelser frem for anbringelser på døgninstitutioner eller opholdssteder. Det har dels medført, at en del døgnbehandlingssteder for børn og unge er blevet nedlagt og dels, at almindelige familier har skullet kvalificeres til at være plejefamilier også for børn, som har behandlingsbehov.

Det er imidlertid et ubesvaret spørgsmål, om det generelt set er til børnenes bedste, at man i så relativt stort omfang vælger plejefamilieanbringelse frem for anbringelse på et opholdssted eller en døgninstitution. Bl.a. derfor satte Børnerådet – med støtte fra Velux Fonden - sig for at snakke med nogle af de børn og unge, der er eller har været anbragt i familiepleje.

Denne publikation giver et indblik i børnenes erfaringer med at være anbragt i familiepleje. Den er tiltænkt alle, der har mulighed for at ændre på forholdene for børn og unge, som ikke vokser op i deres biologiske familier. Publikationen giver konkrete anbefalinger til en række af de fagpersoner, som arbejder med plejefamilieanbringelse.

Regeringen har sat en række mål for socialt udsatte børn, bl.a. at flere skal gennemføre en uddannelse, færre skal begå kriminalitet, og at der skal være flere succesfulde anbringelser. Skal vi nå de mål,

kræver det, at de udsatte børn, der bliver anbragt i familiepleje, får de bedst mulige betingelser og forhold.

Børnene i vores undersøgelse kommer med nogle meget konkrete forslag til, hvordan det kan ske. Det håber jeg meget, at de relevante parter vil lytte til.

PER LARSEN

Formand for Børnerådet

OM DENNE UNDERSØGELSE

Ekspertgruppen af børn og unge i plejefamilier er kommet i stand, på baggrund af et ønske fra socialminister Manu Sareen om at få et børneperspektiv på Socialministeriets undersøgelse af plejefamilieområdet. Undersøgelsen har særligt fokus på, hvordan man kan styrke indsatsen for at undgå sammenbrud i plejefamilieanbringelser.

Børnerådet har inviteret 11 plejebørn i alderen 11-18 år til at deltage i ekspertgruppen 'Børn og unge i plejefamilier'. Børnerådet har i samarbejde med Socialministeriet gjort det muligt for børnene at mødes med ministeren for direkte at fortælle om deres erfaringer og anbefalinger fra ekspertgruppemøderne.

OM BØRNERÅDETS EKSPERTGRUPPER

- Børnerådets inddragelse af børn og unge bygger på en grundantagelse om, at børn er eksperter i deres eget liv og de særlige livssituationer, de befinder sig i.
- Ekspertgrupperne består typisk af 4-10 børn og unge, som har særlige erfaringer inden for et bestemt område. Formålet med grupperne er at få specialiseret og konkret viden om netop disse erfaringer.
- Ekspertgrupperne er med til at sikre, at børnene og de unges oplevelser og anbefalinger kommer i spil, når myndigheder tager beslutninger, som angår den aktuelle gruppe af børn.

”

De skal være forberedt på,
at plejebarnet kommer.
De skal være forberedt på,
at deres liv bliver anderledes.
De skal ikke bare regne
med, at det er deres
normale liv.

HVAD FORTÆLLER EKSPERTGRUPPEN?

MERE FORBEREDELSE, EFTER- UDDANNELSE OG SUPERVISION TIL PLEJEFORÆLDRE

Flere af børnene i ekspertgruppen lægger stor vægt på, at plejefamilien skal være godt forberedt på den opgave, det er at tage et plejebarn til sig.

Bettina på 12 år siger: ”De skal være forberedt på, at plejebarnet kommer. De skal være forberedt på, at deres liv bliver anderledes. De skal ikke bare regne med, at det er deres normale liv”.

Børnene synes også, det er vigtigt, at der tales åbent om grunden til, at det enkelte barn skal anbringes uden for hjemmet. Det er vigtigt for dem, at plejefamilien er forberedt på at få netop det særlige plejebarn, at familien kender noget til barnets historie, og ikke mindst at de har mødt barnet. Fx fortæller en af børnene, at plejefamilien burde have vidst, at han på grund af sine erfaringer nemt blev utryg, når der blev drukket alkohol til fester.

Et andet barn siger også, at det er vigtigt, at plejeforældrene ved, hvad de går ind til:

”Plejefamilierne skal være bedre informeret - blive gjort klar på, hvilket barn de får ind.”

Det er vigtigt for børnene, at der findes det rigtige match mellem plejeforældre og barn. I den forbindelse mener nogle, at barnet skal have mulighed for at give udtryk for, om han eller hun selv synes, at det er det rigtige match, og om de selv kan forestille sig, at de skal bo i den familie i fremtiden.

Flere af børnene har desuden en oplevelse af, at det er en kamp for plejeforældrene at få bevilget kurser, så de kan løfte deres opgave som plejeforældre på en kvalificeret måde.

Pauline på 16 siger: ”Det kræver, at min plejemor ikke arbejder, fordi hun skal kæmpe så meget med kommunen. Hun skal have penge til de her kurser, og så siger de, at hun kan tage kommunens egne kurser frem for nogle kurser, der vil hjælpe mig og min mor bedre. Jeg kan mærke det, når min mor har været på kursus.”

Børnene understreger, at de op-

levelser, de har haft og den måde, de somme tider reagerer på, kræver indsigt og rummelighed hos både plejeforældre og skole.

ANBEFALINGER TIL POLITIKERE OG KOMMUNEN

- Plejefamilien skal forberedes godt til at modtage plejebarnet.
- Plejebørnene skal have mulighed for at lære familien at kende før indflytningen og give udtryk for, om de selv mener, at de kan bo i den familie i fremtiden.
- Plejefamilien skal have kurser før modtagelsen og løbende efteruddannelse.

SKOLEN SKAL KUNNE HÅNDBERE, AT MAN ER PLEJEBARN

Når børnene taler om skolen, udtrykker de, at de på den ene side ønsker at blive betragtet, som alle andre børn bliver det. På den anden side vil de gerne mødes med rummelighed ift. den virkelighed, at de bor i en plejefamilie.

Erik på 17 år har oplevet at føle sig uden for gruppen, fordi han er anbragt, og har følt sig stempet som plejebarn. Han siger: "Man forventer mindre af plejebørn og tror generelt, at de er dummere."

Det er vigtigt for børnene, at lærerne kender til barnets baggrund og kan forstå, hvis barnet viser særlig sårbarhed, er vanskeligt at være sammen med eller fx har svært ved at koncentrere sig. Børnene ønsker, at lærerne viser tolerance. Flere af børnene er helt bevidste om, at de svigt, mange af dem har oplevet, kan vise sig i en lidt kompliceret adfærd.

Sofie på 18 år siger: "Jeg boede i den der lorte-plejefamilie, men jeg havde det rigtig godt i skolen,

fordi min lærer virkelig tog hensyn til mig. Hun forstod godt, hvis jeg var rigtig sur, og hvis jeg larmede i timerne. Jeg synes, det er lidt vigtigt at tage hensyn, så børnene kan blive behandlet ud fra de behov, de har."

Et af børnene forklarer, at det også er vigtigt, at der tages individuelle hensyn. En ellers simpel opgave, som fx at tegne sin familie, kan være vanskelig for et barn, der ikke bor hos sin biologiske familie. Det bør lærerne være mere opmærksomme på.

Lærerne bør også hjælpe klassekammeraterne til at håndtere det, at der er et plejebarn i klassen på en god måde. Flere har oplevet, at det er svært selv at tage emnet op, og at der kan opstå akavede situationer, hvis vennerne ikke ved, at barnet ikke bor sammen med deres biologiske forældre. Det vigtige er, at lærerne i samråd med barnet finder en god måde at fortælle det til klassen på.

Bettina på 12 år fortæller: "Der er ikke så mange fra min klasse, der

ved, at jeg bor i plejefamilie, eller at min mor er død. Jeg ville nok føle mig lidt mere unormal, hvis de vidste det. Det kan godt være, man alligevel skulle snakke om det".

Børnene foreslår bl.a., at barnets lærer kan overveje at tage det op i klassen og snakke åbent om, at barnet er i pleje, og hvad det vil sige. Børnene fortæller også, hvor vigtigt det er, at klassekammeraterne kommer på besøg i plejefamilien og på den måde ser, at det er en familie som alle andre. Børnene taler også om muligheden for, at en af lærerne kommer hjem til plejefamilien.

"Jeg tror, det ville være smart, hvis læreren kom hjem til plejefamilien. Hvor man ikke taler om, at man får gode karakterer i dansk, men hvor man taler om, hvad barnet har behov for."

Jeg har seriøst haft over seks sagsbehandlere.

ANBEFALINGER TIL LÆRERNE

- Vis forståelse, tolerance og rummelighed.
- Tag hensyn til barnets særlige sårbarhed.
- Tal om anbringelser og plejefamilier i klassen.
- Etablér et godt samarbejde med plejefamilien.

HURTIGERE, BEDRE OG MERE STABIL SAGSBEHANDLING

Flere af børnene oplever, at det er omstændeligt og langsommeligt at få bevilget forskellige ting. Pauline på 16 år har oplevet, at et konkret behov ikke længere har været der, når bevillingen er gået igennem. Hun har en fornemmelse af, at sagsbehandleren ikke kender hende, og hun oplever, at strukturen i kommunen gør sagsbehandlingen upersonlig.

”Nogle gange kan jeg ikke få lov til at komme med på sommerkurser og sådan noget. Heller ikke hvis vi skrev, at det var noget, der betød noget for mig; Nej, det synes de ikke, der var økonomi til, fordi min computer brændte sammen under eksamenerne, og jeg skulle have en ny computer dér. De kender mig jo ikke, dem der sidder med økonomien. Det, synes jeg ikke, er fair.”

Den lange sagsbehandlingstid nævnes også som et problem i forbindelse med ansøgning om efterværn. Flere af børnene oplever det utrygt, at de ikke ved, hvad der

skal ske, når de fylder 18 år. Det er tydeligt et følelsesmæssigt pres for børnene, at der ikke er afklaring om deres nærmeste fremtid.

Et af børnene siger: ”Efterværn burde bare være en selvfølge og ikke noget, man skal søge om. Det giver rigtig meget uro, når man er 16-17 år, og man går ud af 9. klasse og skal videre. Du kan lige pludselig risikere midt under en ungdomsuddannelse at få at vide, at du ikke har efterværn. Det vil jo smadre et barns liv fuldstændig.” Flere oplever det frustrerende, at der er så meget udskiftning af sagsbehandlere. De fortæller, at det er svært, at sagsbehandleren ikke rigtig kender dem.

Fx siger Pauline: ”Selvfølgelig kan der være barsel og nogle bliver fyret, men det der med, at nu skal de spare penge, så rykker de nogle - det, synes jeg ikke, er okay. Hvis man har oplevet svigt, så er det svært at stole på nogen nye hele tiden. Man skal jo også fortælle sin historie om hver gang.

Anna supplerer med: ”Jeg

har seriøst haft over seks sagsbehandlere.”

Nogle af børnene har gode oplevelser med deres sagsbehandlere, bl.a. ved, at der bliver lyttet til deres ønsker. Andre børn har oplevet at blive inddraget, men at deres ønsker ikke er blevet fulgt.

En af de unge piger siger: ”Den ene gang fordoblede de møderne med min far, og det var ikke det, jeg ønskede. Det, synes jeg ikke, de kunne være bekendt, når jeg faktisk havde sagt, at jeg ikke ville se ham.”

Et andet emne, børnene tager op i forbindelse med sagsbehandlingen, er støtte og hjælp til den biologiske familie. Børnene oplever, at det er svært, at de selv er mere modne end forældrene. Det er særligt svært at håndtere, hvis de biologiske forældre ønsker, at barnet skal bo hjemme, og barnet ikke selv har det ønske. Der er ingen tvivl om, at børnene nemt kan føle, at de befinder sig i en loyalitetskonflikt i forhold til deres forældre.

Bekymringen for forældrene fylder også hos børnene. En pige på

16 år siger bl.a.: ”Jeg har oplevet det der med, at ens mor siger: ’Hvornår flytter du hjem til mig igen?’ Det er faktisk lidt at lægge et pres. Det synes jeg ligesom også, man skal tænke over. Jeg står her og har fået hjælp. Jeg har bl.a. gået i terapi. Hvad har min mor? Hun har ikke fået hjælp fra kommunen eller noget andet. Det er jo ikke børnene, der er årsagen til, at de ikke bor hjemme.”

ANBEFALINGER TIL SAGSBEHANDLERNE

- Lyt til børnene og tag deres mening alvorligt.
- Sørg for mere stabile sagsbehandlere, som kender barnet.
- Gør sagsbehandlingstiden kortere.
- Afklar mulighed for efterværn tidligt og hurtigt.
- Giv også støtte og hjælp til den biologiske familie.

Jeg står her og har fået hjælp. Jeg har bl.a. gået i terapi. Hvad har min mor? Hun har ikke fået hjælp fra kommunen eller noget andet. Det er jo ikke børnene, der er årsagen til, at de ikke bor hjemme.

Den ene gang fordoblede de møderne med min far, og det var ikke det, jeg ønskede. Det, synes jeg ikke, de kunne være bekendt, når jeg faktisk havde sagt, at jeg ikke ville se ham.

”

Jeg tror, det ville være smart, hvis læreren kom hjem til plejefamilien. Hvor man ikke taler om, at man får gode karakterer i dansk, men hvor man taler om, hvad barnet har behov for.

BØRNERÅDET MENER

FORBERED PLEJEFAMILIEN GODT OG INDDRAG BØRNE

Det er vigtigt, at kommunerne forbereder den enkelte plejefamilie grundigt til netop det barn, som er blevet visiteret til dem også selvom familien tidligere har haft plejebørn.

Plejefamilien til et behandlingskrævende barn skal fx være forberedt på, at barnet kan have vanskeligheder med tilknytningen og være følelsesmæssigt krævende for plejeforældrene. Uden tilstrækkelig forberedelse og supervision vil plejeforældrene bevidst eller ubevidst kunne stille uhenigtsmæssige krav til barnet. Krav, som kan give barnet en oplevelse af nederlag, utilstrækkelighed og mangel på anerkendelse.

Derfor bør plejefamilien modtage supervision i forhold til deres rolle som plejeforældre – helt på samme måde som personalet på behandlingsinstitutioner modtager supervision. Det er vigtigt, at supervision ikke kun bliver på plejefamiliens anmodning og

efter behov, men at kommunen erkender plejefamiliens rolle som professionel, og at plejefamilien sikres faglig understøttelse af denne rolle.

Når man udvælger en plejefamilie til et bestemt barn, bør man altid overveje, i hvilken grad og på hvilken måde barnet skal høres, inden der træffes beslutning. Børnene udtrykker med tydelighed, at de har haft behov for at lære familien godt at kende, inden de skulle flytte ind. De synes, at det er vigtigt at få lov til at give udtryk for deres mening om familien. Børnerådets anbefaling er, at barnet afhængig af alder og modenhed inddrages i processen, inden der tages beslutning om valg af plejefamilie.

MERE FOKUS PÅ SKOLEN OG LÆRERNES ROLLE

Skolen skal forberedes på at skulle tage særlige hensyn til det barn, som bor i plejefamilie. For at barnet kan føle sig anerkendt, er det vigtigt, at lærerne tager ansvar for

at finde en balance mellem på den ene side ikke at stigmatisere barnet og på den anden side at undgå at tabuisere barnets situation.

Som udgangspunkt bør lærerne tale med barnet om, hvordan han eller hun ønsker, at lærerne skal agere, hvilke hensyn de skal tage, og hvilken form for støtte barnet gerne vil have fra lærerne.

Skolen bør arbejde bevidst på, at plejebarnet inkluderes bedst muligt i klassens sociale og faglige liv. Det at være anbragt i plejefamilie medfører ikke i sig selv et kompliceret skoleforløb, men i flere tilfælde nævner børnene og de unge selv, at de har en særlig sårbarhed, og det stiller krav til skolens inklusionsarbejde.

STABILE RELATIONER – OGSÅ I SAGSBEHANDLINGEN

Børnenes udtalelser viser tydeligt, hvor vigtigt det er, at der er stabilitet omkring sagsbehandlingen, og at barnet får mulighed for at lære sagsbehandleren at kende. Sagsbehandleren skal have den

nødvendige viden om barnet og samtidig være åben og nysgerrig på barnets egen beskrivelse af sig selv og sin livssituation. Man kan med fordel arbejde med et team omkring børnene med to sagsbehandlere, så det ikke bliver så sårbart for barnet, hvis der fx er jobskifte eller barsel. I omstrukturingsperioder bør man altid tage hensyn til, hvilken betydning det vil kunne få for barnet, at man vælger skift af sagsbehandler.

Kommunen bør vægte betydningen af en stabil relation til sagsbehandleren højt. Flere af børnene fortæller tydeligt, at de er særligt følsomme over for oplevelser af svigt. At tage denne viden alvorligt vil være med til at give plejebørnene en positiv oplevelse af, at deres behov bliver hørt.

Børnene ønsker i høj grad at blive inddraget og hørt i sagsbehandlingen. Det er dog vigtigt, at børnene oplever, at deres mening også får en reel betydning, når der skal tages beslutninger. Som et minimum bør børnene

få en forklaring på, hvorfor der evt. handles imod deres ønsker. Sagsbehandleren bør også i den forbindelse være opmærksom på, hvilke dilemmaer der kan opstå, når barnets ønske er forskelligt fra de biologiske forældres ønske.

De anbragte børn og unge er ofte følsomme over for pres fra den biologiske familie. Det er vigtigt, at kommunen gør det tydeligt for den biologiske familie, at beslutninger tages ud fra barnets eller den unges behov.

Støtte til den biologiske familie er vigtig ifølge børnene. Børnerådet vil derfor opfordre til, at sagsbehandleren fortæller det anbragte barn om de hjælpeforanstaltninger, man har iværksat over for de biologiske forældre. Børnene vil dermed få en vigtig bekræftelse på den tydelige sammenhæng, de ser mellem de biologiske forældres mangel på ressourcer og handlemuligheder, og det at deres børn er anbragt uden for hjemmet.

Jeg synes, det er lidt vigtigt at tage hensyn, så børnene kan blive behandlet ud fra de behov, de har.

FÅ MERE AT VIDE

- 'De prøver at gøre det så normalt som muligt. Et indblik i 113 børn og unges liv', Børnerådet 2012
- Håndbog om Barnets reform, Servicestyrelsen 2011
- Regeringens sociale 2020-mål Socialministeriets hjemmeside, www.sm.dk
- Bekendtgørelse om plejefamilier. BEK. nr. 1554 18/12/2013
- Børnerådets rettighedsmateriale til anbragte børn og unge; 'Når du ikke kan bo derhjemme (8-11 år)' 2013, 'Når du ikke kan bo derhjemme (12-17 år)' 2013 og 'Når du bliver 18' 2013.

"DE SKAL VÆRE FORBEREDT PÅ, AT DERES LIV BLIVER ANDERLEDES"
BØRN OG UNGES ERFARINGER MED AT VÆRE ANBRAGT I PLEJEFAMILIE

Udgivet af Børnerådet, november 2014

ISBN: 978-87-90946-97-5

Grafisk design: Peter Waldorph

Tryk: Rosendahls

Fotos: Jeppe Carlsen

Alle fotos er modelfotos.

Tekst og redaktion: Susanne Bang Dahl, Bodil Liv Holm
og Flemming Schultz, Børnerådets sekretariat

Undersøgelsen er gennemført med støtte fra Velux Fonden

**Tak til alle i ekspertgruppen for jeres tid
og mod til at fortælle jeres historie.**

De skal være forberedt på,
at plejebarnet kommer.
De skal være forberedt på,
at deres liv bliver anderledes.
De skal ikke bare regne med,
at det er deres normale liv.

BØRNERÅDET
VESTERBROGADE 35A
1620 KØBENHAVN V
TLF.: 33 78 33 00
WWW.BRD.DK